

PATLICAN

Solanum melongena L.var.
esculentum Nees

Anavatanı ve Yayılma Alanları

- Patlıcanın anavatanı hakkında pek çok açıklama olup bunların çok büyük bölümünde anavatanının Hindistan-Burma ve Assam olduğu belirtilmiştir. Bunların dışında patlıcanın anavatanının Çin ve Afrika olduğu yönünde bildirişlerde vardır. Laumonier (1952) 'de patlıcanın anavatanının Hindistan olduğunu belirtmektedir.
- Patlıcan Hindistan'dan önce doğuya sonrada batıya doğru yayılmıştır. Patlıcanın Avrupa'ya girişi İspanya yolu ile olmuştur. Zhukowsty patlıcan ziraatının 13 ve 14. Yüzyıllara kadar yapılmadığını bildirmektedir.

- Patlıcan Anadolu'ya 16. Asır sonunda veya 17. Asrın başlarında girerek yayılmıştır. Patlıcanın Amerika'ya yayılışında kıtanın keşfinden sonra olmuştur. Bu gün patlıcan dünya üzerinde Kuzey ve Güney yarımkürelerinin önemli bir bölümünde yetiştirilmektedir. Patlıcanlar üç ana grup altında toplanırlar. Bunlardan *var. esculentum* ve *var. insanum* L. sebze olarak kullanıldığı halde *var. ovigerum* Süs bitkisi olarak tanınır ve değerlendirilir

- Patlıcan ülkemizde açıkta yazlık sebze olarak, örtü altında ise kış ve bahar aylarında yetiştirilen ve tüketilen önemli bir sebzemizdir. 2016 yılı istatistiklerine göre **ülkemizde 854.000** ton civarında patlıcan üretilmiştir. Ürettiğimiz bu patlıcanın hemen tamamı ülke içinde tüketilmektedir. Yıllar içinde münferit dış satışlar olmakta isede kayda değer bir miktar söz konusu değildir. 1960'lı yılların üretimine baktığımızda geçen zaman içinde üretimin katlandığı dikkati çekmektedir. Özellikle düşük sıcaklıklarda da meyve bağlayabilen yeni çeşitlerin tohumlarının ithalinin serbest hale gelmesi ile önemli gelişmeler olmuştur.

- Patlıcan tarımının dağılımına baktığımızda üretimin Karadeniz, İç ve doğu Anadolu Bölgemizin bazı yerleri dışında ülkemizn hemen tamamında yapıldığını görürüz.
- Patlıcan Türk mutfağının çok önemli sebzelerinden birisi olup yörelerimize göre çok farklı şekillerde hazırlanan yemeği vardır. Yaz döneminde olsun, geçiş döneminde olsun hatta son yıllarda kış aylarında da patlıcan yemeklerinin soframızdaki en önemli kalemlerden birisini oluşturduğu görülür. 1960'lı yıllarda orta ve kuzey Avrupa'da hemen hiç tüketilmeyen hatta çoğu kimse tarafından tanınmayan bu sebzenin şimdi orda da tanınan ve aranan bir sebze olduğu görülür. Bu gelişmede o ülkeler işçi olarak giden ülkemiz insanlarının da önemli etkileri olmuştur. Patlıcan üretim ve tüketiminin düzenli olarak artacağı düşünülmektedir.

Sınıflandırılması

- Bölüm SPERMATOPHYTA
- Alt Bölüm ANGIOSPERMAE
- Sınıf DICOTYLEDONEAE
- Alt Sınıf DIALYPETAL
- Takım PERSONATAE
- Familya SOLANACEAE
- Tür *Solanum melongena* L.var. *esculentum*
Nees

- **1. *Solanum melongena L. var. esculentum***. Bu varyete içinde, meyveleri bakımından uzun mor renkli, yuvarlak mor renkli ve iri beyaz renkli ; bitki habitüsü bakımından yuvarlak küçük taçlı, yuvarlak iri taçlı ve uzun taçlı bitki formları görülür.
- **2. *Solanum melongena L. var. insanum***. Meyveleri oval, uç kısımları şişkin, koyu mor renkli, bitki habitüsü bodur çalı şeklinde, az verimli bir formdur.
- **3. *Solanum melongena L. var. ovigerum***. Bu grupta beyaz ve kırmızı tipte meyveleri olan formlar görülür.

Meyve Őekilleri ve renklerine göre sınıflandırma

- A. Meyve Őekilleri
 - a) Yuvarlak meyveli patlıcanlar
 - b) Yuvarlak, hafif basık, üzeri dilimli meyveli patlıcan
 - c) Oval meyveli patlıcanlar
 - d) Orta uzunlukta, silindirik meyveli patlıcanlar
 - e) Uzun patlıcanlar
 - f) Armut Şeklinde patlıcanlar,

- B. Meyvelerin renklerine göre
 - a) Beyaz renkli patlıcanlar
 - b) Açık mor ve üzeri kırçillı veya çizgili patlıcanlar
 - c) Kırmızı renkli patlıcanlar
 - d) Koyu kahve renkli patlıcanlar
 - e) Siyaha yakın koyu mor renkli patlıcanlar

Kök

- Patlıcanlarda şaşirtma yapılmadığı sürece kökler hakim bir kazık kök ve yanlarda yan kökler şeklinde gelişir. Kazık kökler uygun şartlarda 130 cm toprak derinliğine kadar giderler. Şaşirtılmış bitkide kazık kök birkaç dallı şekilde gelişir. Bu köklerden de yan kökler çıkar. Patlıcanın oldukça gelişmiş bir kök yapısı vardır.

Gövde

- Patlıcanda gövde çeşit, dikim sıklığı ve yetiştirme şartlarının uygunluğuna bağlı olmak üzere 70 cm ile 120 cm arasında boy alır. 1970'li yıllarda Ege Üniversitesi Rektörlüđünün bahçesinde patlıcan bitkisinin 260 cm boya ulaştığı tespit edilmiştir. Ancak bu durum ender hallerde karşımıza çıkmaktadır.

- Patlıcan gövdesi **çok dallanmış yapıdadır. Üzeri tüylerle kaplıdır.** Gövde hemen toprağın üzerinden itibaren dallanmaya başlar. Sık dikimlerde ve gölge şartlarda dallanma daha geç başlar. Gövde renkli yapıdadır. Gövde, yaprak sapları ve damarları genellikle daha koyu renklidir. Ancak gövde şartları uygun olduğu sürece bitki gövdesi gelişme ve dallanmasını sürdürür. Gövdenin gelişme ve dallanması devam ettikçe bitki meyve vermeye devam eder.

Yaprak

- Yapraklar çeşitlere göre büyük farklılık gösterirler. Çeşitlerin çoğunda yaprak **tek parça**, **kenarları düz**, **oval** veya **sivri uçlu** olduğu halde Pusa purple round ve Black beauty gibi bazı çeşitlerde yapraklar parçalı yapıdadır. Hemen tüm patlıcan çeşitlerinde yaprak damarları belirgin ve yaprakların alt yüzeyi belirgin olmak üzere tüylüdür. Bazı çeşitlerde yaprakların alt kısmında damarlanma ve dikenlilik vardır.

- Yaprak rengi de çeşitlere göre büyük değişiklik gösterir. Sadece renkli gövde ve yapraklara sahip çeşitler yanında koyu mor renkli yaprak meydana getiren çeşitlerde vardır. Bazı çeşitlerde yaprak ve yaprak sapının rengi farklı koyulukta mor renkli olabilmektedir. Yaprak damarları ayaya göre daha koyu renklidir.

- Renk oluşumu güneşlenme ile de yakından ilgili olup, aynı çeşidin iyi güneş alan bitkilerinin daha koyu yaprak ve gövde rengi oluşturduğu görülmektedir. Yapraklar gövdeye ve dallara almaşık olarak dizilmiş olup 4-12 cm bazen daha da uzun saplı olabilirler. Saplar belirgin şekilde tüylüdürler.

Çiçek

- Patlıcan çiçekleri gövde üzerinde genellikle 4 ve 5. Yapraktan sonra meydana gelirler ve iki yaprağın orta kısmından çıkarlar. Çiçeğin açılma döneminde çeşitlere bağlı olarak 1-3 cm arasında değişen üzerleri tüylü bazı çeşitlerde ise dikenli sapla gövdeye bağlanırlar. Bu çiçek sapı döllenen sonra meyveye paralel olarak büyür ve çeşitlere göre değişmek üzere 10-12 cm kadar boy alabilir.
- Patlıcan çiçekleri altılı yapıda olup çiçekler 6 adet taç yaprak, 6 erkek organ ve bir dişi organ taşırlar. Çanak yapraklar başlangıçta taç yaprakları içine alacak şekilde kapalı durumdadır.